

Hans van Driel, red., *Beeldcultuur*, Amsterdam, Boom, 2004, 24 x 17 cm, 216 p., ISBN 90-8506-004-4, € 26,50.

Boeken over beeldcultuur zijn talrijk geworden, maar in het Nederlands blijft er zeker behoefte aan overzichtstudies die zowel oog hebben voor de historische dimensie van het beeld als voor het hele brede scala van media die deze beeldcultuur vorm en vooral kracht geven. Immers, hoe sterker de visuele dimensie van de hedendaagse Westerse cultuur zich laat voelen, hoe groter de noodzaak het begrip “beeld” in een duidelijk historisch kader te plaatsen en verder te gaan dan de binaire tegenstellingen tussen woord en beeld.

De bundel samengesteld door Hans van Driel en gegroeid uit een team dat ongeveer vijftien jaar geleden de eerste editie van het boek *Filmkunde* op de markt bracht, lost deze verwachtingen zeker in. In zeven hoofdstukken, waarvan sommige ontdubbeld in een theoretische inleiding en een praktische *case study*, wordt inderdaad een behoorlijk ruim overzicht geschetst van waar beeldcultuur anno 2005 voor kan staan. Centraal uitgangspunt van samensteller en auteurs is zeker de poging geweest los te komen van een louter formele benadering van wat beelden zijn en doen. In plaats daarvan verschuift het accent naar diverse contextuele aspecten, zoals de kijkhouding van het publiek, de interactie tussen het economische en het esthetische, de ethische vragen die beelden kunnen oproepen, of nog de manier waarop beelden materieel circuleren, bewaard blijven, zoek raken en (soms) worden teruggevonden, gerestaureerd, opnieuw in omloop gebracht.

De stevige historische onderbouw van de meeste stukken heeft alle auteurs ervoor behoed kritiekloos mee te gaan in het verhaal van hybridisering en mediaversmelting dat sinds de commerciële verspreiding van de digitale cultuur zo'n opgang heeft gemaakt. Integendeel, heel wat bijdragen halen bewust de weerspanning van de diverse media aan en de heel eigen vragen die elke individuele beeldcultuur met zich meebrengt. Alles is vandaag digitaliseerbaar, maar dat wil niet zeggen dat een foto- en een filmarchief op dezelfde manier op een nieuwe drager kunnen worden overgebracht, of dat kijkers zich op dezelfde manier verhouden tegenover documentair dan wel fictioneel materiaal.

Beeldcultuur is een boeiend en bruikbaar boek. Ten eerste omdat het over veelbesproken thema's als “kijkonderzoek”, “interactiviteit” of “iconoclasme” zeer verhelderende stukken brengt, met telkens goede verwijzingen naar de meest relevante literatuur (deze bundel kan dan ook probleemloos als zelfstudieboek worden aangeraden: de Open-Universiteitachtergrond van diverse auteurs zorgt er voor dat de teksten geschreven zijn in functie van lezers die zelfstandig het materiaal kunnen doorwerken). Ten tweede door de terechte aandacht die uitgaat naar Nederlands en Belgisch materiaal. Veel Vlaams en Nederlands onderzoek moet om begrijpelijke publicatie-eisen focussen op buitenlandse voorbeelden: het blijft nog altijd veel makkelijker een artikel in het Engels over een Amerikaanse film te slijten dan een over een vergeten Belgische of Nederlandse prent. *Beeldcultuur* kan ook de kaart trekken van minder bekend maar daarom niet minder interessant materiaal uit de eigen mediageschiedenis (bijzonder verhelderend op dit punt zijn de stukken over de archivering annex musealisering van film en foto in Nederland). Ten derde door de gepaste aandacht die er natuurlijk blijft uitgaan naar de wisselwerking tussen “lokaal” en “internationaal” (sommige aspecten van de hedendaagse beeldcultuur zoals de Hollywood *blockbuster* zijn zo kapitaalintensief dat het

verkeerd zou zijn hiervoor eigen voorbeelden te zoeken; bovendien is globalisering ook in dit veld dagelijkse kost geworden). Ten vierde omdat het boek prima functioneert op twee niveaus: het zit als geheel goed in elkaar en toch kunnen alle hoofdstukken en zelfs *case studies* apart worden gelezen (als ik dan toch een persoonlijke favoriet mag uitkiezen: begin gerust met wat Jack Post schrijft over *The Matrix*, een heel duidelijke en intelligente analyse van de manier waarop men vandaag de dag in het filmbedrijf verhalen vertelt over de grenzen van de media heen). Ten vijfde en ten laatste omdat de artikels ook zonder uitzondering vlot geschreven zijn, waarbij zeker een pluim mag gaan naar het redactionele werk van Hans van Driel, die alle te vrezen overlappingsen heeft kunnen weren en tegelijkertijd een geheel heeft kunnen samenstellen dat het studiegebied voor beginnende studenten goed dekt (zeuren over wat hier ontbreekt zou absoluut niet fair zijn).

Jan Baetens